7e JAARGe. № 120.

OOSTPOST

SOERABAYASCHE COURANT

Prijs der Inteekening.
Voor Soerabaya ℔ jaar ƒ 24.– ℔ halfjr. ƒ 12.– ℔ maand ƒ 2.–
„ Java. „ do. „ 30.– „ do. „ 15.–
„ Buitenbezn. „ do. „ 36.– „ do. „ 18.–
„ Europa „ do. „ 50.–
De *OOSTPOST* verschijnt dagelijks met uitzondering van den Zondag.

DONDERDAG 29 DECEMBER 1859.

Prijs der Advertentiën.
De prijs der ADVERTENTIËN is ƒ 1.— voor elke TIEN WOORDEN; behalve het zegel.
Advertentiën met groote letter betalen dubbeld.
Iedere herhaling na de twee eerste plaatsingen wordt betaald met de helft van het bedrag der advertentie.
Voor doorloopende annonces kunnen schikkingen worden getroffen.

Bij deze courant behoort een bijvoegsel.

ADVERTENTIEN.

De bruggen *Gilie Wettan* en *Kalie Anjer* vernieuwd zijnde, zoo wordt bij deze bekend gemaakt, dat zij voor de passage zijn opengesteld.
SOERABAYA, *De Assistent Resident*
29 *December* 1859. *voor de Policie,*
(1710) **E. DIBBETS.**

VENDU-DEPARTEMENT.

VERKOOPING.
Op Vrijdag den 30sten December 1859.
Bij de heeren *Adam & Co.* in de chins. kamp van diverse koopmanschappen.
Op Zaturdag den 31sten December 1859.
In de pakhuizen van de heeren *Hill Broekman & Co.* aan de Kalimaas van een schip en Inventaris. (1673)

De VERKOOP bij inschrijving van het HUIS gelegen in de kampong *Petoendjoengan* thans bewoond door den Heer Mr. W. H. 's JACOB is tot een nader te bepalen tijdstip uitgesteld.
De tijdelijk waarnemend Notaris,
(1701) **T. A. KLINKHAMER.**

Op de VENDUTIE.

Van den 30sten dezer,
bij de Heeren
ADAM & CO,
zal nog worden verkocht eene nieuwe PIANINO van CUIJPER. (1711)

Op de VENDUTIE

Van de Heeren
ADAM & CO,
op den 30sten aanstaande,
zal mede verkocht worden, Echte ANANAS DAMES ZAKDOEKEN, PRACHTIGE PORCELEINEN VAZEN, Chubbs & Hobbs's PATENT HANG en KASTSLOTEN.
Alsmede Engelsche GOUDEN en andere HOROLOGIEN. (1699)

Op de VENDUTIE.

Van den 30sten December a. s.
Zal nog voor rekening van belanghebbenden worden verkocht:
L A
No. 595. Een baal 100 ps. ongebleekte DRILLS. beschadigd aangebragt per het Pruissisch schip **DELPHIN,** kapitein KLEIN. (1704)

VENDUTIE.

Op Vrijdag den 30sten December a. s.
In de pakhuizen van de Heeren ADAM & CO.
DOOR
D. D. VAN BOECKHOLTZ.

Van Diverse goederen, ter sluiting van rekening, als:

1700. Blikken diverse Eng. Provisien.
500. dito Sardijntjes.
50. kisten à 4 doz. Roode Wijn.
Cijder of **Appelwijn.**
Champagne op heele en halve flesschen.

Engelsche Wagen en **Bendie Tuigen.**
Waarlooze Wagen en **Bendie Strengen.**
Wagen en **Bendie Lantaarns.**
Schapen Vachten.
Eng. Wagen- Veeren met **Assen** en **Bussen** compleet.
Kapleder.
Pedatie Assen.

Fraaije IJzeren Ledikanten.
Amerikaansche Klokken loopende 8 dagen.
Engelsche Tafelmessen van Superieure kwaliteit.
Pennemessen en **Scharen.**
Engelsche Deursloten.

Fraaije Goudwerken.

Engelsche en **Fransche Modewaren.**
Scotch Plaids

Mail-Koffers.
Kamferhouten Kisten.

Gekookte en ongekookte Lijnolie.
Terpentijn.
Loodwit.
Vilt voor daken.

Japansche Zakkie.
Bengaalsche Zeep.
Porceleinen Bloempotten.
Engelsche Kroon-Lampen van Superieure kwaliteit.
Katoenen Borstrokken, Onderbroeken, Kousen en **Sokken.**
Drill voor pantalons.
Russisch Zeildoek en **onderscheiden Katoenen goederen.**
(1648)

VERKOOP VAN EEN SCHIP.

De geannonceerde verkoop van den
ROMP,
van het Nederlandsch Ind. Fregatschip
FULKUS SO-OOT
en daarna van deszelfs
INVENTARIS
zal alsnu plaats hebben
op Zaturdag den 31sten December a. s.,
in een der pakhuizen van de Heeren HILL BROEKMAN & Co aan den *Kalimaas.*
De aan wal gebragte Inventaris zal daags te voren te bezigtigen zijn.
(1667) D. D. VAN BOECKHOLTZ.

EXECUTORIALE VERKOOP.

TE MODJOKERTO,
Op Maandag den 9den Januarij 1860,
des morgens ten 8 ure in de kampong *Soeranattan* van een STEENEN WOONHUIS gebouwd op Gouvernements grond, alsmede van eenige losse goederen in eigendom toebehoorende aan den Javaan PA DOLLA, handelaar te *Modjokerto*, en door mij Deurwaarder bij Procesverbaal van den 14den December in beslag genomen, ten verzoeke van MR. FIEVEZ, qq den Chinees Ho BANSING handelaar te *Soerabaya*, krachtens de grosse eener obligatie groot ƒ 2000.— op den *een- en- twintigsten April* 1800, *acht en vijftig* onder No. 86 verleden voor den waarnemend Notaris DANIEL BUSKEN HUET te *Soerabaya.*
De Buitengewone Deurwaarder bij den Raad van Justitie te Soerabaya, voor de Afdeeling Modjokerto.
(1695) **F. J. BUIJTENDAG.**

DE SLOTENMAKER VAN PHILADELPHIA.

NOVELLE.

Amos Sparks was een goed, regtschapen man en daarbij zeer bekwaam in zijn vak. Vijf en dertig jaren oud zijnde maakte hij eene kleine ijzeren koffer met geheime sluiting welke, volgens het oordeel van alle kenners, een meesterstuk mogt genoemd worden. Verscheidene dagbladen hadden zijnen naam genoemd en zijne talenten geprezen, hetwelk ten gevolge had dat hij werd aangezocht om, op aannemelijke voorwaarden, in dienst te treden bij den beroemden werktuigkundigen Ingenieur, Patson, te New-York. De gelegenheid was schoon en zeker had zij hem fortuin doen maken. Hij weigerde echter het aanbod van den heer Patson, voorgevende dat hij er niet toe kon overgaan om zich van Philadelphia, zijne geboorteplaats en waar zich de graven zijner ouders bevonden, te verwijderen; bovendien was hij te veel gehecht aan het door hem bewoonde kleine huisje, waarin hij was gehuwd en waar zijn zoon James en zijne dochters geboren waren.

Zoo als gewoonlijk had men hem na dit voorval geheel vergeten. Op het tijdstip waarop ons verhaal een aanvang neemt vond hij zijn bestaan in de werkzaamheden welke hem door in zijne nabijheid wonenden werden toevertrouwd. Zijn zoon James, ongeveer vijftien of zestien jaar oud, was zijn eenige hulp. Reeds vroeg in den morgen zag men beiden aan het werk, hetwelk zij niet dan bij het einde van den dag staakten. Al hunnen arbeid bragt echter niet veel op. Het is waar dat Sparks meer een knutselaar dan wel een geoefend werkman was, wat wel een van de voornaamste redenen zal geweest zijn waarom hij zooveel prijs stelde op zijne onafhankelijkheid. Altijd had hij een van die moeijelijke verbeteringen in het hoofd welke dikwijls een geheel leven bezig houden zonder aan den uitvinder, zelfs wanneer het nut erkend wordt, eene aan de daarvoor gedane opofferingen geëvenredigde belooning te geven. De familie Sparks klaagde echter niet; de moeder des huisgezins hield van orde en zuinigheid; de echtelingen beminden elkander en gaven van weerszijden nimmer aanleiding tot ijdele twist; wederkeerig zochten zij elkander te behagen, waren met weinig tevreden, en in een staat, welke meer aan bekrompenheid dan aan overvloed grensde, vonden zij hun genoegen.

Het gebeurde eens dat een oud handelaar van Philadelphia, Struttman genaamd, zeer rijk en daarbij nog al vrekkig, den sleutel verloren had van zijne geldkist. Het was op een Zaturdag, bij het einde der maand, op welke de heer Struttman vóór vier ure in den namiddag eene belangrijke betaling moest doen. Na lang te vergeefsch naar den sleutel te hebben gezocht en daar het reeds half drie ure was, besloot hij, alhoewel met tegenzin, om den in zijne buurt wonenden slotenmaker te doen roepen. De slotenmaker kwam, zette zich aan het werk, doch beproefde alles te vergeefsch om het slot te openen. De heer Struttman was woedend, overlaadde hem met scheldwoorden en verweet hem ten laatste dat hij zijn ambacht niet verstond.

— Ik geloof, antwoordde die man, mijn vak even goed te verstaan als elke slotenmaker in de stad; ik zou er mijn hoofd om willen verwedden dat het hier niemand beter zou gelukken dan mij.

Als viel hem iets in, voegde hij er echter zacht bij: — een enkele misschien uitgezonderd.

— Aan wien denkt gij? Van wien wilt gij spreken? Wie is die bekwame slotenmaker?

— Amos Sparks.

— Waar woont hij?

— Och! in een gering huisje, in de Billow-straat.

De heer Struttman haalde de schouders op en gelastte een zijner klerken om onmiddelijk Amos Sparks te halen; er was geen tijd te verliezen, het sloeg drie ure.

Sparks en zijn zoon waren niet van elkander te scheiden. Beiden haastten zich om den klerk te volgen en even over drie ure was Sparks bezig met de geldkist.

— Een bewonderenswaardig slot, mijnheer Struttman! zeide hij, voor de tiende of elfde keer een zijner werktuigen in het sleutelgat stekende. Een zonderling slot!

VERTREK VAN STOOMSCHEPEN.

HET VERTREK

DER STOOMBOOT OENARANG,

Kapitein S. VAN HULSTIJN, gedurende deze maand is bepaald als volgt:

Van BATAVIA naar SAMARANG en SOERABAYA, den 3 en 18 Januarij, 2 Februarij.

Van SAMARANG naar SOERABAYA den 6 en 21 Januarij, 5 Februarij.

" SOERABAYA naar SAMARANG en BATAVIA den 10 en 25 Januarij.

" SAMARANG " BATAVIA den 12 en 27 "

Wind en weder zulks toelatende. Adres bij

(1700) ADAM & CO.

STOOMGELEGENHEID

NAAR

Batavia via **Samarang.**

Gedurende de maand Januarij, zal elken Zondag zijnde den 1, 8, 15, 22 en 29, Stoomschepen van den ondergeteekende naar bovengenoemde plaatsen vertrekken.

(1698) W. CORES DE VRIES.

HET STOOMSCHIP BANDA.

Kapitein **NIJE**, vertrekt naar **Batavia** via **Samarang** op *den 1e Januarij* 1860. Adres bij

(1703) **W. CORES DE VRIES.**

VERTREK VAN SCHEPEN.

HET NEDERLANDSCH SCHIP

ALCOR,

Kapt. F. J. VAN OPPEN, zal tegen het einde van Januarij of het begin van Februarij van SOERABAYA naar NEDERLAND vertrekken. Deze bodem is bijzonder goed ingerigt voor den overvoer van Passagiers en heeft eenen geëxamineerden scheepsdoctor aan boord.

Nadere informatiën zijn te bekomen bij de agenten, alhier, te BATAVIA en te SAMARANG.

SOERABAYA, B. KOPERSMIT & CO.

27 *December* 1859. (1696)

PASSAGE NAAR NEDERLAND.

Wordt aangeboden met het welingerigt Nederlandsch schip

BATAVIER,

hebbende nog ruimte voor 1 of 2 personen. Vertrekt tegen het einde der maand Januarij 1860.

Voor informatiën adressere men zich bij den Gezagvoerder in het *Java Hotel* en bij.

SOERABAYA, J. F. VAN LEEUWEN & CO.

27 *December* 1859, (1697) *Agenten.*

Allen die iets te vorderen hebben van, of verschuldigd mogten zijn aan, wijlen mevrouw **M. A. TEN BROECKE HOEKSTRA,** geboren *van Tijen* worden verzocht daarvan opgave te doen vóór 15 Januarij ek bij den ondergeteekende.

SOERABAYA, W. C. VAN TIJEN.

29 *December* 1859. (1706)

TE HUUR

Het HUIS van den ondergeteekende, gelegen in de Roomsche Kerkstraat.

(1708) **F. W. RIES.**

TE KOOP

WEGENS VERTREK.

Een NIEUW STEENEN WOONHUIS met pannen gedekt, staande in het aangenaamst gedeelte der Europesche buurt te Toeban.

Reflecterende gelieve zich te adresseren aan het postkantoor aldaar onder letter **T.** *franco.*

Het HUIS is tevens aanbevelingwaardig voor eene toko. (1707)

BOEKHANDEL LE ROY & CO.

NEDERLANDSCH-INDISCHE

MUZEN-ALMANAK.

VOOR DE JAREN 1859 EN 1860.

Uitgegeven door **MR. L. J. A. TOLLENS.**

Prijs f 5.— (1709)

WORDT TE KOOP GEVRAAGD.

EEN SUIKERMOLEN COMPLEET

EN

TWEE CENTRIFUGES.

Zij die bovenstaande machineriën in voorraad mogten hebben, of wel binnen kort uit Europa te wachten zijn en tot verkoop genegen, gelieven aan ondergeteekenden, te Batavia of alhier, daarvan kennis te geven onder opgave van dimensiën, fabriekanten en prijs.

SOERABAYA, SCHIMMELPENNINCK & CO.

9 *December* 1859. (1600)

WISSELS OP NEDERLAND.

Bij den Agent van de Factorij der Nederlandsche Handel Maatschappij.

(1702) **J. L. VAN GENNEP.**

MET TOESTEMMING VAN DEN RESIDENT VAN SOERABAYA.

SOIRÉE AMUSANTE

TE GEVEN DOOR

E. CONSTANT.

Op Dingsdag den 3den Januarij 1860.

IN HET COMEDIE-LOCAAL.

PROGRAMMA.

1e GEDEELTE.

12 Goocheltoeren (*Tours de prestidigitation, physique amusante, tours de carte etc.*)

2e GEDEELTE

OP VEREEREND VERZOEK.

Titi à la représentation de Robert le Diable. *Scène burlesque.*
La declaration Anglaise. *Chansonnette Comique.*
} Met accompagnement van piano door den heer Feltkamp.

3e GEDEELTE.

12 Goocheltoeren. (*Tours de prestidigitation, phijsique amusante, tours de carte etc.*)

4e GEDEELTE.

Serenade uit *Don Pasquale* (Thalberg.) *uitgevoerd door den Heer* FELTKAMP.

Une nuit a Grenade.

Variations brillantes pour Cornet a pistons, door E. CONSTANT.

Aanvang des avonds ten 8 ure.

PRIJZEN DER PLAATSEN.

Voor een heer of Dame.................. *f* 3.—

" een Kind............................. " 2.—

Entréebilletten zijn dagelijks verkrijgbaar bij LE ROY & Co, en op den dag der voorstelling aan het Comediegebouw alwaar ook plaatsen kunnen worden besproken tegen *f* ½ per plaats. (1645)

EEN NEDERLANDER, ONGEHUWD, thans buiten betrekking zoekt eene plaatsing, liefst bij eene landelijke onderneming, is bekend met de *Fransche, Engelsche* en *Hoogduitsche* talen.

Adres, franco onder Lt. **W.** bij

(1705) **H. M. VAN DORP.**

HOLLOWAY'S ZALF en PILLEN.

Dit wonderbaar geneesmiddel zoo algemeen bekend in Holland wordt thans met het beste en gelukkigste gevolg in Java gebruikt. Gelukkiglijk zyn deze Pillen in de hospitalen ingevoerd geworden en hebben dezelve wonderbare genezingen bewerkstelligd in gevallen die men als hopeloos beschouwd. Voor Lever en Maag ongesteldheden zyn ze een zeker geneesmiddel, en de ontstekende galachtige krankheden, zoo gemeen in heete luchtstreken, de ongeregeldheden van het ligchaamsgestel voortvloeyende uit gebrek aan veerkracht, ten gevolge der kwyning welke altyd meer of min uit eene langdurige hitte ontstaat, kunnen nimmer zoo volkomen genezen worden als door Holloway's Pillen. Dezelve hergeven aan maag, lever en nieren, wanneer de een of ander dezer organen ongesteld is, eene gezonde actie. (1530)

De ondergeteekenden hebben regtstreeks van Professor Hollowaij ontvangen een nieuw factuur zijner medicijnen, die doorloopend ten hunnent verkrijgbaar zijn in doozen en in potten van *f* 1.—, van *f* 3.—, en van *f* 5.— elk, naar gelang van derzelver grootte.

LE ROY & CO.

NEDERLANDSCH INDIE.

— Naar men ons mededeelt, zijn van de achttien aspiranten, die aan het examen voor ambtenaar tweede klasse hebben deelgenomen, zeventien toegelaten en een afgewezen. Wij behouden ons voor, om nader, als de uitslag officieel is bekend gemaakt, op het examen terug te komen.

(*Jav. B.*)

Nederlandsch-Indische Levensverzekering en Lijfrente Maatschappij.

Bij Besluit van zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal dato 22 December 1859 no. 3, is mij bewilliging verleend tot het in stand brengen van bovengenoemde maatschappij, volgens de aangebodene Ontwerp-Statuten.

De deelname is opengesteld tot 30 Dec. aanstaande, meer om een ieder in de gelegenheid te stellen te kunnen deelnemen dan tot plaatsing van meerdere aandeelen, daar alle beschikbare op dien datum zijn genomen.

De acte van Vennootschap zal dus 31 December aanstaande gepasseerd worden, en de storting op de aandeelen ingevolge art. 3 der statuten binnen veertien dagen moeten geschieden.

Hoezeer de bewerking der Tarieven, het arresteren der voorwaarden, drukken enz. meer tijd en arbeid kost, dan aanvankelijk geraamd werd, zal evenwel getracht worden, zoo spoedig mogelijk te kunnen beginnen, en speciaal de gelegenheid te geven, om bij onverhoopt spoedig overlijden het lot van weduwen, weezen of betrekkingen te kunnen verzekeren, om daarmede te gemoet te komen aan den aandrang van vele voorloopige Inteekenaren. De Lijfrente Tafels zijn bijna allen gereed; — alleen ontbreekt nog de Wederverzekering, welke afhankelijk is van de in bewerking zijnde Levensverzekering Tafels.

C. F. W. WIGGERS VAN KERCHEM.

BATAVIA 23 *December* 1859. (*Java-Bode.*)

NADERE TIJDINGEN VAN BONI.

Ten vervolge onzer mededeelingen nopens de militaire operatien tegen het Bonische rijk, zijn wij in de gelegenheid het volgende mede te deelen:

Den 10den November jl. waren er te Boelekomba, de aangewezen rendez-vousplaats, schepen genoeg aanwezig, om met het slepen daarvan naar Sindjaij een aanvang te maken, hetgeen door de zorg van de zeemagt met orde en spoed plaats had, en om den marsch over land van eene kolonne, bestaande uit drie kompagnien infanterie, eene sectie drieponder-bergbatterij, twee mortieren, 21 sappeurs, 27 kavalleristen en eene veldambulance, onder den majoor Staring, te doen aanvangen.

Het is een bekwaam werkman die dat uitgevonden heeft, ik ben benieuwd om het inwendig te zien, doch ik vrees het niet te kunnen openen.

De heer Struttman stampvoette van ongeduld.

— Gij ook! Gij zijt dus even onhandig als uws gelijken! Doch hij moet open, het moet, hoort gij?

James was een jongen van een levendig gestel en bezield met kinderlijke liefde voor zijnen vader; toen hij ook de heer Struttman op een zoo groven toon hoorde uitvallen, vatte hij zijn vader bij de hand en zag hem aan met een gezigt alsof hij wilde zeggen: laat ons maar weg gaan.

De heer Struttman scheen zijne bedoeling te begrijpen.

— Blijf, in naam des hemels! en ga voort. Vijf dollars zal ik u geven wanneer gij na verloop van vijf minuten dit slot zult geopend hebben riep hij, met den vinger naar de pendule wijzende welke half vier ure aanwees.

Nog meer aangevuurd door de moeijelijkheid dan wel door de belofte van een loon, wat echter niet te versmaden was, beschouwde Sparks in overdenking eenige oogenblikken het slot, hervatte zijne pogingen met veel kalmte en vóór dat drie minuten waren verloopen, riep hij uit: — Geopend!

De ijzeren deur draaide werkelijk op hare scharnieren en liet het inwendige van de kast, gevuld met stapels goud en banknoten, zien. Struttman, de twee werklieden nu uiet meer noodig hebbende, haalde één dollar uit zijn zak en bood die Sparks aan.

— Gij hebt mij vijf dollars beloofd, zeide deze bedaard.

— Vijf dollars! zijt gij gek? Heeft men wel ooit de helft van een dollar voor een zoo gering werk gegeven? Hebt gij in een geheelen dag wel eens ooit vijf dollars verdiend mijn goede man? Gij zijt niet langer dan een half uur hier geweest, mij dunkt dat ik milder ben dan ik wel moest zijn. Neem die dollar en vertrek dan.

— Mijn vader zal niet heengaan voor en aleer gij hem de beloofde vijf dollars zult hebben betaald! riep James van woede bevende.

— Onbeschaamde! antwoordde de heer Struttman tevens den dollar voor de voeten van Sparks werpende en aan de schel trekkende om zijne bedienden te roepen.

— Open dan uwen koffer zelf, riep James.

Voor dat Sparks zijn zoon had kunnen tegenhouden had deze de deur van de kast digtgeworpen.

De heer Struttman werd bleek van woede. Hij had James wel willen vermoorden. De pendule wees kwart voor vier ure, de kommies belast met de ontvangst der som kon reeds beneden zijn, en zeker zou hij niet langer dan tot vier ure wachten. Om uitstel te verzoeken, daar was niet aan te denken, en nam men daar genoegen mede, zeker niet dan tot den prijs van eene hooge intrest. Struttman was niet bemind noch geacht; te late betaling, slechts een dag over den tijd, zou zeker zijn krediet benadeelen. Al deze gedachten kwamen voor zijnen geest en gaven hem zijne koelbloedigheid terug.

— Gij zult de vijf dollars hebben, zeide hij tot Sparks, doe open. Sparks naderde, James hield zijn vader tegen.

— Eerst de dollars, riep hij.

— Kleine ellendeling! schreeuwde de handelaar, voor den regter zult gij mij rekenschap van uw gedrag geven.

Toen hij echter zag dat Sparks zich door zijnen zoon liet overhalen en op het punt stond om te vertrekken, nam hij vijf dollars en gaf hem die.

In een oogenblik was de deur op nieuw geopend.

Met een barsch gelaat wees Struttman aan Sparks en zijn zoon de deur der kamer.

— Mijnheer, zeide Sparks, mijn zoon is jong, misschien heeft hij zijne woorden niet genoegzaam overdacht; wanneer gij hem daarvoor bij den regter verklaagdet, zou dit echter niet regtvaardig zijn, en het zou ook eene slechte daad zijn welke u niet tot eer zou verstrekken.

Bij zijne tehuiskomst vertelde Sparks alles aan zijne vrouw, James werd beknord doch tevens teeder omhelsd.

(*Wordt vervolgd.*)

Bij deze kolonne bevond zich Aroe Palakka met ongeveer 200 volgelingen, benevens de hulptroepen van Bonthain en Boelekomba, ter sterkte van 500 man, welk getal echter door de volgelingen der hoofden en der door hen medegebragte koelies tot ruim 1000 was vergroot. De adsistent-resident Bakkers leidde de hulptroepen.

Den 21sten November waren al de schepen op de reede van Sindjaij, met uitzondering van de *Bulgerstein*, de *Pauline* en de *Ida Wilhelmine*, die nog niet te Boelekomba waren aangekomen.

Inmiddels was door Z. M. schoenerbrik *Lancier* eene naauwkeurige verkenning van de reede van Sindjaij gedaan, waardoor werd bevestigd, dat eene zandplaats ten Zuiden van Mangara-bombang eene geschikte landingplaats zoude zijn.

Den 21sten werd door de Luitenant-Generaal, kommandant en chef der expeditie, in persoon eene verkenning gedaan, en den volgenden dag werd begonnen met het beschieten der vijandelijke versterkingen, met het oogmerk om ze zoo veel doenlijk te vernielen en hare kanonnen te demonteren. De goede en juiste rigting der schoten deed vermoeden, dat de vijand schade had geleden; men zeg hem zijn kanon terugtrekken en de wallen verlaten. Later is gebleken, dat hij ze slechts teruggetrokken heeft, om ze voor vernieling te bewaren en ze na de staking van ons vuur weder in positie te stellen.

Aan dit bombardement werd deel genomen door Z. M. schepen *Soembing*, *Gedeh*, *Phoenix*, *Bali*, *Medusa*, *Kinsbergen*, *Lancier* en eenigen kleinere vaartuigen.

Ten einde de medewerking van de kolonne, die van de Zuid naar Sindjaij zou oprukken, niet te missen, en deze kolonne, welke door een marsch van vijf dagen door een vijandig land de moeijelijkste taak had, niet te leur te stellen en van de deelname aan het gevecht te versteken, besloot de Generaal de landing uittestellen tot den 24sten, den dag waarop de kolonne verwacht werd.

Den 24sten te $4^1/_2$ uur 's morgens, had dan ook de landing plaats, gedekt door de gewapende sloepen en barkassen van Z. M. schepen *Medusa*, *Gedeh*, *Soembing*, en *Bali*, benevens de kruisbooten no. 18, 23 en 41.

De landingstroepen bestonden uit 200 man van Z. M. schepen, onder de bevelen van den luitenant-ter-zee 2de klasse Coops, het 4de bataillon infanterie en twee mortieren à $11^1/_2$ dm., en geen ander legertros dan eene veldambulance. De marine-divisie maakte de voorhoede uit en werd ondersteund door drie kompagnien van het 4de bataillon infanterie, onder den majoor Kroese, als hoofdtroep, terwijl de drie overige kompagnien als reserve onder de persoonlijke bevelen van den generaal bleven.

Te half zes uren waren de troepen aan wal en opende de vijand zijn vuur op dezelve, dat geen nadeel toebragt en door de gewapende sloepen en barkassen goed beantwoord werd.

De voorhoede rukte vooruit, op den voet gevolgd door de hoofdtroep en reserve. Eerstgenoemde had last, om het strand niet te volgen, ten einde niet op de verdedigingswerken des vijands te stooten, maar eenigzins binnenwaarts te marcheren, dan regts af te wenden en alle versterkingen in den rug te bedreigen. De hoofdtroep moest de voorhoede ondersteunen en zoude wederkeerig gevolgd worden door de reserve.

De beweging aan de voorhoede voorgeschreven bleek niet mogelijk te zijn door de vele diepe vijvers, die den marsch stuitten. Er moest nu langs het strand en regt op eene der versterkingen aan gemarcheerd worden. Zij scheen goed bezet en de verdedigers willens te zijn, om zich goed te verdedigen. In de nabijheid daarvan gekomen en het daglicht nog onvolkomen zijnde, werd last gezonden, om halt te houden en de omtrekking af te wachten van eene kompagnie infanterie, die door de reeds vemelde vijvers werd gezonden. Te gelijk werden de mortieren opgesteld en eenige worpen in de benting gedaan, terwijl inmiddels de voorhoede door links aan te houden eveneens met omtrekking bedreigde. Spoedig hield het gejuich des vijands op, die het kortstondig stilstaan der troepen welligt aan vrees had toegeschreven, en hij verliet zijne versterking, toen hem door de omtrekking de verdediging onmogelijk was gemaakt. De gezamentlijke versterkingen van Mangara-Bombang moesten nu verlaten worden, want het waren alle werken met opene keelen of met regtlijnige borstweren (*).

De rigting die de vijand nam volgende, debouceerden de troepen in eene schoone vlakte van voortreffelijken bouwgrond, waarvan de oogst niet lang geleden was binnen gehaald en alles weder voor het planten van het tweede gewas omgewerkt was. De vijand trok met vele vaandels en eenige ruiters naar het niet ver verwijderde gebergte, werwaarts de voorhoede, ondersteund door eene kompagnie infanterie, hem volgde. Nu scheen hij eene omtrekkende beweging te doen, om welke te verhinderen de derde kolonne eene beweging deed, terwijl de 2de kolonne in stelling bleef achter Mangara Bombang, om den vijand gade te slaan. De vijand trok nu in de rigting van eene belangrijke kampong, Balang-nipa geheeten, en op den regter oever van de rivier Tangka gelegen.

De drie kolonnes werden verzameld op den linkeroever van de rivier Sindjaij, welke doorwaadbaar werd bevonden en op de kampong Balong-nipa aan gemarcheerd. De vijand wachtte de troepen niet af, maar trok de rivier Tangka over en was, toen onze magt daar te 10 uren aankwam, spoorloos verdwenen.

Terwijl dit plaats had begaven Z. M. stoomschip *Soembing*, *Balie* en *Kinsbergen* met de drie kruisbooten en de barkassen en de gewapende sloepen van de *Medusa*, *Gedeh* en *Phoenix*, zich naar de monding van de Tangka-rivier, ten einde de versterkingen aldaar te bedreigen en, op een te geven signaal door de te land agerende troepen, de rivier in te roeijen. Om die beweging te ondersteunen was eene kompagnie van het 11de bataillon infanterie op de *Soembing* overgescheept.

Maar de drasheid van den grond en de uitgestrekte nipabosschen, die de monding der rivier omzoomen, veroorloofden niet die gecombineerde beweging te volbrengen. Het afgesproken signaal konde van den wal niet gegeven, immers in zee niet gezien worden. Instede van dien is van het 4de bataillon infanterie eene kompagnie de rivier overgetrokken, om de versterkingen in den rug te bedreigen, die daarop verlaten zijn.

De marine divisie werd tegen den avond naar boord terug gezonden en het 4de bataillon infanterie met de artillerie en de ambulance in de kampong Balang-nipa gelaten. Ons verlies had bestaan in een europeesch soldaat gesneuveld en een amboinesche sergeant gekwetst.

Omstreeks tien uren deboucheerde de kolonne, die van Boelekomba was gemarcheerd, in de vlakte, in dier voege, dat zoo de vijand gestaan had, hare medewerking niet vruchteloos zoude zijn geweest. Maar reeds te 9 uren kwam het hoofd van Barengoe de kolonne op verscheidene palen van Sindjaij te gemoet, verhalende dat Mangara-Bombong met al zijn versterkingen genomen was, en hij zich met zijn volk aan den overwinnaar kwam onderwerpen.

Deze kolonne had een allermoeijelijkst terrein, vooral voor de artillerie, door te trekken gehad. De tegenstand van den vijand was echter niet van groot belang; overal werd hij uit zijne stellingen en versterkingen verdreven, soms met een blijkbaar niet onaanzienlijk verlies aan dooden en gekwetsten. Van onze zijde sneuvelde een europeesch sergeant.

Den 25sten met het 11de bataillon infanterie en de kavallerie van de kolonne van de zuid op marsch gegaan zijnde en na zich vereenigd te hebben met het 4de bataillon infanterie, trof de generaal te Balong-nipa verscheidene inlanders aan en daar onder den soeloewatang van die kampong, die namens den radja, zijne onderwerping kwam aanbieden.

De bijzonderheden, die nu vernomen werden, deden zien, dat het maken van bewegingen in het binnenland onnoodig, welligt schadelijk zouden zijn.

De meerderheid der bevolking wachtte in het nabij liggende gebergte het resultaat af van de zending des soeloewatangs, maar zoude op de verschijning van troepen verder de wijk nemen.

De generaal nam de aangeboden onderwerping aan en bepaalde zich verder tot het doen eener excursie met de aanwezige kavallerie, waarbij bleek, dat het land uiterst vruchtbaar is en dat die vruchtbaarheid kan worden verhoogd door het maken van waterleidingen ter bewatering der rijstvelden, die nu geheel van regen afhankelijk zijn.

De 26ste November werd benuttigd, om meer bijzonder de rivier Pangka te verkennen en een emplacement voor een militairen post te kiezen.

De keuze is gevallen op een open terrein naast de kampong Balong-nipa, op den regter oever van de rivier. Reeds was een groot deel van de bevolking teruggekeerd, aan wie het opgevatte voornemen werd bekend gemaakt. Men scheen daarmede ingenomen en bereid in de levering van materialen en werkvolk behulpzaam te zijn. Om de gezindheid beter te beproeven wendde de generaal eenige onzekerheid voor, omtrent de geschiktheid van het gekozen emplacement en vroeg, of eene keuze aan de rivier Sindjaij niet beter zoude zijn?

Het antwoord was: „dan zou het bloed in onze aderen gestold zijn alvorens de kompagnie ons ter hulp zoude kunnen komen,

Er werden dadelijk bevelen gegeven voor het ontwerpen, traceren en verder afwerken van eene redoute.

Met de onderwerping van de bevolking ging het goed. Onophoudelijk kwamen lieden aan Aroe Palakka kleine geschenken en hunne hulde aanbieden.

Als beschermeling van het Gouvernement was hij een gevierd man.

Op den 26sten waren reeds drie hoofden en vier en twintig onderhoofden, en op den 27sten de onderhoofden van Katjang en Limbang in onderwerping gekomen.

Maar niet alleen in Sindjaij werd deze goede gezindheid bespeurd: ook in het Bonische gebied werd die aan den dag gelegd. Dit bleek uit de overkomst van twee vrouwelijke Aroes uit de kampongs Kadjoe-Ara en Mara, die uit het Bonische gebied met een gevolg van circa 300 personen hulde aan Aroe-Palakka kwamen brengen.

De zaken te Sindjaij voorloopig geregeld zijnde, werd den 28sten November een aanvang gemaakt met het schepen der transportschepen naar Badjoa, alwaar de laatsten op den 3den December aankwamen. Al de troepen werden daar gedebarkeerd en op den 5den werd de marsch naar het binnenland aangevangen in deze orde:

a. De voorhoede, bestaande uit.
1. drie kompagnien van het 4de bataillon infanterie;
2. een peloton kavallerie;
3. de twee houwitsers van de 3 ponds ligte veldbatterij;
4. een detachement sappeurs:
onder de bevelen van den majoor C. M. H. Kroesen.

b. De hoofdtroep, bestaande uit;
1. de gezamentlijke kavallerie;
2. de drie overige kompagnien van het 4de bataillon infanterie;
3. de overblijvende artillerie;
4. het 11de bataillon infanterie.

c. De mobiele en bij de korpsen ingedeelde ambulancen met de kookketels en de onmisbare bagage, gedekt door eene kompagnie van het 11de bataillon infanterie.

d. De achterhoede, vertrekkende een uur na de hoofdtroep en bestaande uit:
1. de veldambulancen;
2. het viverpark:
3. twee kompagnien van het 5de bataillon infanterie;
onder de bevelen van den majoor H. T. Heisterkamp.

De weg, die door de zorg van den majoor chef van den staf H. C. Staring was hersteld en verbeterd, was tot aan Boni tamelijk goed en veroorzaakte geene beduidende hindernissen aan den marsch der verschillende wapenkorpsen. De marsch kon dus goed en opgesloten in halve sectiekolonne plaats hebben,

Tot aan Tebadjong werd geen vijand ontdekt.

In de vlakte van Boni komende, zag men echter eene uitgebreide borstweer voor zich, met eene bamboezen palissadering voor dezelve, bestaande uit ongekloofde bamboewaaraan de zijtakken gelaten waren, om de opruiming te bemoeijelijken, tamelijk digt bijeen en regtstandig in den grond geplant. Verdedigers werden slechts weinigen gezien.

De voorhoede kreeg last langzaam door te marcheren en geene vijandelijkheden te beginnen, als de vijand het initiatif niet nam. Eene naauwkeurige verkenning van de positie werd verhinderd door het gordijn van boomen en struiken, welke den regter vleugel derzelve dekte. De linkervleugel was meer open, maar de regter was het strategische punt van het slagveld: in die rigting was de marschlijn naar Palakka en Pasempa. Daar moest dus de aanval geschieden, om den terugtogt naar Pasempa te verhinderen. Het scheen ook het sterkste gedeelte der linie te zijn.

Spoedig opende de vijand zijn vuur uit lilla's en ver dragende geweren of buksen. De voorwacht rigtte zijne tirailleurs tegen de linie, bragt zijn geschut in batterij en bedreigde het centrum en den linkervleugel der linie door een stormaanval. Dit gebeurde alles met orde en onverschrokkenheid.

Met het vuur uit het front der linie werd ook een levendig vuur uit de kampong *Bola Salimpa* geopend, en zoo als het later bleek, maar aanvankelijk, gemaskeerd door de kampong niet te zien was, uit eene redoute, welke loodregt buiten de linie en haar flankerende was aangebragt.

Dit vuur nam de voorhoede in de flank en had haar veel kwaad kunnen doen. De kapitein *W. van Os*, de drie kompagnien van het 4de bataillon kommanderende, die bij de hoofdtroep waren ingedeeld, kreeg last, om met dezelve den vijand uit die kampong te verdrijven, waar hij in menigte genesteld was. Der kavallerie, onder den majoor *J. Wolff*, werd bevolen, zich gereed te houden, om zoodra het vuur uit de kampong tot zwijgen zoude gebragt zijn, den regter vleugel der linie te omtrekken en den terugtogt des vijands aftesnijden, zooveel doenlijk gevangen te maken, maar neder te sabelen wat zich verdedigen zoude.

De artillerie, onder majoor *J. F. van Bloemen Waanders*, marcheerde in het front der stelling op, en opende haar vuur op de linie; het 4de bataillon infanterie deploijeerde zich op den linker vleugel van de artillerie, zoodat de hoofdaanval tegen des vijands regtervleugel gerigt was. De manoeuvre gelukte volkomen. Het vuur uit kampong Bola Salimpa werd tot zwijgen gebragt; de kavallerie omtrok des vijands regtervleugel; de voorhoede drong door het verhak en beklom de borstweer.

Onze verliezen, hoewel betrekkelijk gering, dragen evenwel blijken van den ernst der verdediging en de stoutheid van den aanval. Bij het 4de bataillon zijn gevallen 3 gesneuvelden en 17 gekwetsten. Onder de laatsten behooren de majoor *C. M. H. Kroesen*, wien een geweerschot in de borst door en door en een ander in den regterarm getroffen heeft. Gelukkig zijn geene edele deelen geraakt. De eerste luitenant *A. J. Roijen* bekwam een schot in den regterschouder en een ander in den regterarm. De overige gekwetsten van dit bataillon zijn het allen vrij belangrijk, maar het meerendeel niet met levensgevaar.

Bij de kavallerie sneuvelde een ruiter en werden drie ruiters en vijf paarden gewond, allen door lans of kris. Ook de eerste luitenant *Koenen* werd door eene krissteek in den regter onderbuik gewond. Twee Europeanen zijn later aan hunne wonden overleden.

Bij de andere korpsen werden geene verliezen geleden.

De overwinning was volkomen en de vijand van zijn natuurlijke terugtogts-lijn afgesneden. Zij kon goede uitkomsten doen vermoeden. Na de noodige zorg voor de gekwetsten genomen en zich van het geheel verdwijnen des vijands verzekerd te hebben, werd de marsch naar Palakka voortgezet, waar de troepen omstreeks $2\frac{1}{2}$ uur in den namiddag aankwamen, maar geene huizen genoeg vonden, om, met de koelies mede gerekend ruim drie duizend man en meer dan drie honderd paarden, onder dak te brengen; er werd echter goed water gevonden. Nu schoot niets anders over, dan het grootste gedeelte der troepen te doen bivouacqeren. Eene zware stortbui, welke ruim 2 uren duurde, heeft deze gebrekkige legering ingewijd. Eerst den volgenden dag kon aan het maken van eene beschutting gewerkt worden, hetgeen het doen eener verkenning tot in de nabijheid van Pasempa verhinderde, ook wijl geene genoegzame levensmiddelen in het bivouac konden aangevoerd worden, om onmiddelijk weder in beweging te gaan. Hiermede werd echter niets verzuimd, zoo als hieronder zal blijken. Buitendien was het verzorgen der gezondheid en voeding der troepen eene onververmijdelijke en eerste pligt.

Deze omvattende beweging met de imposante magt, welke gedeploijeerd werd en die gewoonlijk nog overschat wordt, benevens de kordaatheid van de aanvallers, moet den vijand bevreesd gemaakt hebben voor zijn terugtogt.

Na een kwart uurs hevig gevecht verliet hij zijne verschansing en was hij waarschijnlijk willens naar Pasempa terug te trekken, waar zich de koningin nog bevond. Maar daar stootte hij op de kavallerie, die veel moeite had gehad, om door de versperringen te komen, welke tusschen de kampong Bala Salimpa en de linie aangebragt waren en deze als het ware vereenigden en tot één stelsel van verdediging maakten. Dit oponthoud gaf aan de hoofden gelegenheid te ontsnappen, maar verhinderde niet, dat de kavallerie, die zich uitmuntend gedroeg, vele vijanden nedervelde, want pardon hoewel aangeboden, werd niet aangenomen. Hier deed zich de stoutmoedigheid van het volkskarakter weder kennen. Hoewel het leven kunnende redden door de wapens weg te werpen en zich overtegeven, heeft geen enkele pardon willen aannemen. Met eene steeklans en verscheidene werplansen gewapend, heeft geen der Boniërs, die onder het bereik der kavallerie was en niet meer ontkomen kon, gepoogd zich door te loopen aan zijn lot te onttrekken. Langzaam terugtrekkende en de ruiters, die te nabij kwamen, eene lans toewerpende, die bijna altijd trof, het zij ruiter, paard of harnachement, verdedigden zij zich zoo lang zij konden en tot zij nedergeveld werden, hetgeen meestal plaats had door sabelhouwen, die een dadelijken dood gaven. Volgens de verklaring van den generaal heeft de kavallerie dien dag gewigtige diensten bewezen.

De massa der vlugtelingen, zich den terugtogt door de kavallerie afgesneden ziende, keerde in de kampong terug, om onder bescherming van haar geboomte noordelijk in de rigting van Tjinrana te trekken. Eenige kartets-granaten door de sectie houwitsers à 12 dm. van de 6 pd. batterij de vlugtenden nagezonden, overhaastten den terugtogt.

Hoe groot het getal verdedigers der vijandelijke versterking geweest is, is niet, zelfs niet bij benadering, te schatten. Men weet alleen, dat zich de voornaamste hoofden als aanvoerders in de versterking bevonden, en dat zij aan de verdediging van Boni en van Pasempa groote waarde heb-

(*) De artillerie en de gewapende sloepen hebben 28 kanonnen en lilla's in die versterking gevonden en vernageld.

ben gehecht. Als aanvoerders zijn genoemd.

1. *Aroe Oedjong*, waarnemende toenulalang (rijksbestuurder) en broeder van den overleden koning, *Aroe Poegie Malinro Riadja Benting*, de echtgenoot van de regerende koningin,
2. *Aroe Petodjo*, de bevelhebber der *Bonische* strijdmagt:
3. *Datoe Sawito* de toemalampona *Toenangké* (zoo veel als *tweede* bevelhebber);
4. *Aroe Palongke*, de broeder van den grootvader van No. 1.
5. *Aroe Goeloeng Doelang* van *Awanglanké* (deze prins behoort te *Sopeng* te huis);
6. *Aroe Kaloekoe* doelang van *Petong Paloë* (deze prins behoort onder *Loewoe* en heeft bij de vlugt zijne vlag verloren);
7. *Aroe Rappang*; de broeder van No. 2.; deze wordt gezegd te zijn gesneuveld.

Aroe Palakka, die zijn togt van *Sindjaij* naar *Badjoa* overland zonder hinder volbragt, zond nog denzelfden dag van het gevecht zendelingen uit, om met het volk in aanraking te komen, maar vond alle kampongs verlaten.

Reeds den volgenden dag echter meldde zich aan onze voorposten aan de Bonier *Ambé-Kampa*, zeggende door de onderhoofden en de bevolking van p. m. 50 groote en kleine kampongs afgevaardigd te zijn, om te vernemen of de bevelhebber der Nederlandsche strijdmagt genegen was hunne onderwerping aan te nemen. Hij was overtuigd, zeide hij, dat de mindere hoofden, maar vooral het volk naar rust en vrede verlangden, en berigtte dat de koningin zich dadelijk bij het vernemen der geledene nederlaag met haren oom *Datoe Sawito* en haren halven broeder *Datoe Sailong* en de gegawé van *Boni*, schoonzoon van *Dotoe Sawito* naar *Sogeng* of *Kadjoe* (*Wadjoe*), welke der beide plaatsen wist hij niet, had begeven, dat *Aroe Oedjong* naar *Amalie*, een dagreis van *Boni* was gevlugt, dat de adat de koningin gevolgd was, om haar ingevolge de landsgebruiken op hare reis te vergezellen en tot hoede te dienen, maar dat naar zijne overtuiging de adat spoedig zou terug keeren.

Reeds had de generaal aan de adat van *Boni* onder dagteekening van den 7den December een brief gerigt, om dit ligchaam den vrede te beloven, zoo men in onderwerping kwam en zich een anderen vorst koos.

Overeenkomstig dien brief werd aan *Ambo Kompa* geantwoord, dat de bevolking mannen, vrouwen en kinderen gerust naar hunne kampongs konden terug keeren en hun geen leed zou worden gedaan, maar zij integendeel zouden worden uitgenoodigd, den veldarbeid, de visscherij en andere neringen te hervatten, alsof geene vreemde troepen in de nabijheid gelegerd waren.

Den 8sten December kwamen andere en meer voorname personen hunne onderwerping aanbieden als:

Aroe Maleh,

Soeloewatang, Maleh en *Aroe Soga*.

welke voorname hoofden zijn en tot de *Toerae Katie* of het lijfvolk der Koningin behooren, benevens de zoon van Poengawa *Matee Rowe Rie Patempa Daing Madewe* en zekere Imam *Soera*, dat mindere hoofden, maar toch lieden van aanzien zijn

Den 9 dezer begaf zich de Generaal met drie compagnien van het 11de bataillon infanterie en *eene* kompagnie kavallerie naar *Pasempa*, om de positie te verkennen en haar binnen te trekken, indien zij verlaten of ligt neembaar was.

De benaming van *Pasempa, het sterke*, verdient deze plaats volkomen.

Het acces is uiterst moeijelijk en de twee bestaande wegen, die de Generaal volgde, waren de eene in het gaan, de andere in het terug keeren, voor kanon onmogelijk, de mortieren zouden echter zonder veel moeite kunnen door gebragt worden De eerste weg, die die het minst moeijelijk, maar het langste is en waarmede, zoo beweerd wordt, de positie wordt omgegaan, heeft voor de infanterie negen uren marsch vereischt. De kavallerie heeft dien in 6½ uur tijds gedaan. Het bleek echter onjuist te zijn. dat door dezen weg de positie omgegaan kan worden. De beide wegen loopen op *drie* a *vier* palen vóór de positie te zamen en naderen de positie in front waar zij buitengemeen sterk is. De andere weg, hoewel door een moeijelijker terrein loopende, werd door de kavallerie in drie en de infanterie in vijf uren tijds afgelegd.

Als men de positie op een half geweerschot afstands genaderd is, moet men haar aan den rand van een ravijn over een uiterst moeijelijken rotsachtigen weg, waar men niet dan man voor man en met voorzigtigheid gaan kan, langs marcheren, in dier voege dat goede schutters achter de borstweer, aan de andere zijde van het ravijn geplaatst, de naderenden één voor één kunnen nederleggen.

Aldus eenige honderd passen doorgemarcheerd hebbende, trekt men over het ravijn en moet men dan de eigentlijke borstweer, die eenige passen teruggetrokken en steil opgezet den weg domineert, langs trekken, dan vindt men eene versperring of poort met kanon gewapend in den vorm eener kazemat en zoo smal, dat niet meer dan twee mannen in front er door kunnen. Daar opgehouden wordende, zou de vijand, door de steenmassa naar beneden te storten, alles verpletteren wat er onder staat. Dit défilé doorgekomen zijnde, ontmoet men, op twintig à dertig schreden, andere vierkante versterkte ruimten, die alle op zich-zelf staande werken zijn, maar tot het algemeen systeem behooren. Dan komen weder ledige ruimten met hier en daar in het gewas verborgene positie. Eindelijk nadert men het reduit, waar het verblijf was der koningin, dat meerdere zich onderling verdedigende versterkingen uitmaakt.

Men mag dus veilig aannemen, dat het verlaten dezer versterking ons veel verlies gespaard heeft.

Door vlugtelingen van de geledene nederlaag onderrigt en te regt beducht, dat zij, bij het nemen van *Pasempa*, in onze handen vallen zou, had de koningin in allerijl de plaats verlaten. Zoo overhaast was hare vlugt, dat, op weinige passen van hare woning haar draagstoel gevonden werd, die zij verlaten en voor een paard verwisseld heeft, omdat het eerste vervoermiddel niet snel genoeg was, en zij in den waan moest verkeeren, dat onze troepen in aantogt waren.

Behalve de woning van de koningin, zijnde een gewoon bamboezen gebouw van makassaarsche bouworde, waren geen andere dan 5 à 6 huizen in het reduit, benevens eene raadzaal met eene verhevene zitplaats, zeer gelijkende op den kansel, die men in de Javasche tempels soms aantreft. Alles was ruw en uit wild hout vervaardigd.

In de woning der koningin werden 80 geweren gevonden die voor de verdediging van het reduit bestemd schenen, en wijders al hare kleeding, have en goed. Naar hetgeen dat nog — alles ingepakt, — gevonden is te oordeelen, kan zij niets dan hare rijkssieraden en voorwerpen van waarde medegenomen hebben. Er heerschte eene groote verwarring, alles was ingepakt voor eene verhuizing, maar had, wegens de overhaaste vlugt, moeten blijven staan. Hoewel daar een aantal zaken gevonden zijn, die veel geldswaarde vertegenwoordigen, waren er toch geene kostbaarheden. Lijnwaden, dekkleeden, gordijnen en dergelijk inlandsch huisraad, koperwerk en honderde kleinigheden, die niet genoemd kunnen worden, maakten de gevonden bezitting uit; stoelen, tafels, ledikanten waren niet aanwezig. Het was eene inlandsche huishouding in hare geheele oorspronkelijkheid. De defensieve wachthuizen in het front der versterking werden aan de vlammen prijs gegeven.

Na dezen togt naar Pasempah, betrok de generaal weder zijn hoofdkwartier te Palakka, om van daaruit de operatien voort te zetten.

— De hierboven vermeldde zoo gunstige uitkomsten, welke door onze troepen verkregen zijn, moeten volgens verklaring van den bevelvoerenden Generaal, ten deele ook worden toegeschreven aan de verrigtingen van de eerste expeditie; — vermits de indruk, welke toen reeds door onze wapenen van zee- en landmagt verkregen is en het versterkte punt te Badjoa, gewis niet zonder invloed op de tegenwoordige operatien geweest zijn. (*J. C.*)

— Men schrijft ons van Macassar, dd. 8 dezer:

Op den 27sten November, des morgens te half acht, gebeurde hier ter plaatse een voorval, dat zich, volgens getuigenis van oude ingezetenen, alhier in geen dertig jaren had voorgedaan.

Een tamboer van het 14de bataillon was voor eenigen tijd, wegens insubordinatie jegens een officier, door den krijsraad tot den kogel veroordeeld en werd op dien dag gefusilleerd.

Toen hem zijn vonnis werd aangezegd, hoorde hij dit zeer kalm en bedaard aan en gaf geen de minste blijken van berouw.

Ook op de strafplaats, voor het raadhuis gelegen, waar alles met den plegtigen en indrukwekkenden ernst, dien zulk een executie vordert, in gereedheid was gebragt, waar hem zijn vonnis werd voorgelezen, kon men vrees noch weifeling in hem bespeuren.

Hij stak den provoost-geweldiger de hand toe, wuifde met zijn zakdoek zijn kameraden links en regts vaarwel, ontblootte zich-zelf de borst, spreidde zijn zakdoek voor zich uit en knielde er op neder, terwijl hij met zijn hand de plaats aanwees, waar het doodelijke schot hem moest treffen. Toen het bleek, dat hij iets verder behoorde te knielen, stond hij bedaard op, begaf zich naar de hem door den provoost-geweldiger aangewezen plek, knielde neder, hoorde zonder verbleeken de hanen spannen, ontving het schot en stierf.

WESTERAFD. V. BORNEO. Op de grenzen van Landakh en Sambas hebben eenige ongeregeldheden plaats gehad over de schatpligtigheid van grenskampongs, welke echter in hunne geboorte zijn gestuit door de dadelijke tusschenkomst eener patrouille van Batoe Adjong.

De noodige maatregelen zijn genomen tot regeling dezer aangelegenheid.

Sintang. De rust bleef ongestoord; de berigten van de boven Kapoeas en Sangouw waren gunstig.

De vaccine stond zeer goed.

Volgens berigten uit het Spouksche (afdeeling Sintang nabij 's Kadouw) is aldaar een stuk grond van 200 vademen lengte verzakt en in een meer veranderd, dat op eenige plaatsen 150 vadem diepte heeft. De grond brokkelde zoo langzaam weg, dat ofschoon deze plek bewoond was, geene menschen daarbij het leven hebben verloren en verscheidene Dajaks hunne goederen nog hebben kunnen redden.

De ladangs in de verschillende streken, met uitzondering van de plaatsen, die door de bandjirs hebben geleden, staan goed en beloven een goeden oogst.

Mampawa. De padi-aanplant staat overal goed; evenwel lijdt zij onder te veel regen en overstrooming.

Pontianak. De wegen hebben veel geleden door aanhoudenden regen en sterken wind. (*J. B.*)

SCHEEPSBERIGTEN.

Aangekomen Schepen te Soerabaya.

Datum.		*Vlag.*	*Namen der Schepen.*	*Gezagvoerder.*	*Van*
December.	28	Ned. Ind.	Stoomschip Banda	G. Nije	Batavia.
„	—	Nederlandsche	Jan Pietersz Koen	P. A. C. Hugenholtz	Samarang.
„	—	Engelsche	Sophia Fraser	D. Crawford	Balie Lombok.

Vertrokken Schepen van Soerabaya.

Datum.		*Vlag.*	*Namen der Schepen.*	*Gezagvoerder.*	*Naar.*
December.	29	Nederlandsche	Macasser	J. Rip	Nederland via Pasoeroean.
„	29	Ned. Ind.	Inghien	Tjan Tian-Aan	Balie.

In lading liggende Schepen te Soerabaya.

Vlag.	*Namen der Schepen.*	*Gezagvoerders.*	*Bestemming.*	*Agenten.*
Pruissische	Dolphin	Klein	Nederland	Fraser Eaton & Co.
Sardinische	Lijdia	Bazano	„	„ „ „ „
Nederlandsche	Hendrik Jan	J. van der Meijden	„	„ „ „ „
Amerikaansche	Fortuna	Scudder	Boston	„ „ „ „
Zweedsche	Augusta	Sandeberg	Nederland	„ „ „ „
Hamburgsche	Herschel	Hanschild	Onbepaald,	Mathien Ebbs Ruijs & Co.
Amerikaansche	Witch	Hultman	Boston	„ „ „ „ „
Nederlandsche	Ellen	Wentholt	In reparatie	B. Kopersmit & Co.
„	Eensgezindheid	Flik	Zonder	„ „ „ „
„	Eclipse	C. J. Doeksen	Amsterdam	„ „ „ „
„	Delftshaven	Schaap	Nederland	„ „ „ „
Nederlandsche	Alcor	F. J. van Oppen	„	„ „ „ „
„	Dorothea Henriette	D. Smit	Holland	B. J. van Eck & Co.
„	Diligence	L. Smit	„	„ „ „ „ „ „
„	Antelope	Kapt. Valberg	Zweden	„ „ „ „ „ „
„	Jan van Brakel	C. Verheij	China	E. Ten Brinck & Co.
„	Almelo	R. P. Tjebbes	Onbepaald	Schimmelpenninck & Co.
„	Stad Assen	H. J. Haverbult	Nederland	„ „ „
„	Jan Pieterz Koen	A. C. Hugenholtz	Nederland	„ „ „
Nederlandsche	Agatha en Maria	W. B. van Zijp	In reparatie	P. Kervel & Co.
„	Vrijhandel	W. Leverstein	Onbepaald	„ „ „ „
„	Batavier	A. de Voogd v. d. Straaten	Nederland	J. F. van Leeuwen & Co.
„	Cortgene	D. Dunlop	Rotterdam	Anemaet & Co.
Egelsche	Nina	W. Lingard	Onbepaald	Hill Broekman & Co.

Aangekomen Passagiers.

Met de Ned. Ind. stoomschip *Banda*, de heeren Schaafsma en echtgenoot, de Mooij en echtgenoot, Vriesendorp, Pohl, Anemaet, de Groot, en Heijmans.

SCHEPEN LIGGENDE TER REEDE.

Zijner Majesteits wachtschip Batavia

OORLOGSCHEPEN
Suriname,
Madura,
Princes Amelia,
Groningen,

DE SCHEPEN
Herschel,
Alfulck,
Fulkus So-oot,
Fathool Mobarak,
Delphin,
Faildul Mobarak,
Aloosmanie,
Eclipse,
Ammana Tulbarie,
Diligence;

DE STOOMSCHEPEN
Koningin der Nederlanden,
Banda;

DE BARKEN
Fatal Ma-an,
Naim Balgijer,
Meteor,
Abbool Hassim,
Witch,
Dorothea Henriette,
Ellen,
Joedul Barie,
Fathol Madjiet,
Pictura,
Assad Dulla,
Agatha en Maria,
Oosterling,
Lidia,
Eensgezindheid,
Batavier,
Almelo,
Stad Assen,
Antelope,
Baboel Haer,
Arief Banjermaas,
Goansien,
Delftshaven,
Hendrik Jan,
Vrijhandel,
Cortgene,
Jan van Brakel,
Hing Goan,
Laurison;

DE BRIKKEN
Risgil Hair,
Talsum,
Banda Balhair,
So-Ootdin,
Elmachboelie,
Fulkus Seroer,
Sophia Fraser;

DE SCHOENERS
Sarie Tengaroong,
Carolina,
Srie Cheribon,
Jupiter,
Bintang Tjaigoan,
Witch of The Wave;

DE KOTTERS
Riengit,
Tedok.
Krabbe.

Marktprijzen.

SUIKER *f* 15¼ @ *f* 15½.—
KOFFIJ.
RIJST (CARGA) ℔ koijang *f* 125 @ *f* 140.—
Id. (WITTE) „ „
KOEHUIDEN ℔ picol.
ARAK ℔ legger. *f* 45.—
OLIE (KLAPPER.)
OLIE (KATJANG.)
KADJANG MATJEN.
ROTTING *f* 8 @ *f* 9.—
WISSELKOERS *f* 102½ @ *f* 103 %.

PROTESTANTSCHE EEREDIENST.

Zaturdag den 31sten December 1859.

Oude-jaars Avond.

's Avonds ten half zeven ure.

Ds. MOUNIER.

Zondag den 1sten Januarij 1860.

DOOPSBEDIENING.

's Morgens ten half negen ure.

Ds. VAN STEEDEN.

Maandag den 2den Januarij 1860.

's Avonds ten half zeven ure.

ZENDINGS - BIDSTOND.

Nederduitsch en Maleisch.

De inteekening in Nederland kan geschieden bij L. VAN BAKKENES & Co te *Amsterdam* en W. J. VAN HAREN NOMAN te *Leiden*.

Voor ieder in dit blad voorkomend artikel, hetwelk van geene onderteekening is voorzien, stelt de Redactie zich verantwoordelijk zoolang door haar geen ander schrijver wordt opgegeven

GEDRUKT BIJ LE ROY & CO TE SOERABAYA.